מהדורה למורה – מפתח תשובות

מטרות הדף:

- להכיר את ההבדל בין דמות עגולה לדמות שטוחה
- לזהות אפיון ישיר ואפיון עקיף בטקסט
- להבין מהו כינוי שם ומה תפקידו

גרסת עולים חדשים – מילון מילים בראש הדף, משפטים קצרים ושפה פשוטה. אפשר לאפשר מילון אישי ועבודה בזוגות.

חלק א' – הבנה בסיסית

1. ב – דמות מורכבת שמשתנה לאורך היצירה
2. ב – דמות פשוטה עם תכונה אחת בולטת
3. ב – המספר אומר במפורש מה התכונה של הדמות
4. ב – לומדים על הדמות ממעשיה ומדבריה
5. ב – מילה שמחליפה את שם הדמות ומדגישה תכונה
6. ב – תורמת לעלילה, להומור או לניגוד לדמות הראשית

חלק ב' – נכון או לא נכון

1. נכון – דמות עגולה מורכבת ומשתנה, ולכן יכולה להפתיע
2. לא נכון – דמות שטוחה נשארת עם אותה תכונה לאורך כל הסיפור
3. לא נכון – זהו אפיון ישיר, לא עקיף
4. נכון – כינוי שם מדגיש תכונה ולעיתים מביע רגש כלפי הדמות
5. לא נכון – דמות עגולה יכולה להיות מורכבת עם תכונות טובות ופחות טובות, לא בהכרח שלילית

חלק ג' – השלימו את המילה החסרה

1. עגולה
2. שטוחה
3. ישיר
4. עקיף
5. כינוי
6. פחד

חלק ד' – התאמה

- 1 – ב (מורכבת ומשתנה לאורך היצירה)
- 2 – ה (תכונה אחת בולטת שלא משתנה)
- 3 – ד (המספר אומר במפורש מה התכונה)
- 4 – א (לומדים מהמעשים ומהדיבור)
- 5 – ג (מילה שמחליפה שם ומדגישה תכונה)

חלק ה' – זיהוי בדוגמאות

1. אפיון עקיף - לומדים שרוני נדיבה ממעשיה, בלי שהמספר אומר זאת במפורש
2. הכינוי שם הוא 'שומר הפרדס, והוא מדגיש את תפקידו של הסבא כמי ששומר על הפרדס
3. דמות עגולה, כי היא משתנה לאורך הסיפור ומגלה תכונות שונות כמו פחד וחרטה

חלק ו' – כתיבה יוצרת

1. יש לבדוק שהתלמיד/ה מתאר/ת מעשים, דיבור או מראה שמהם אפשר להסיק תכונה, בלי אמירה ישירה של התכונה
2. יש לבדוק שהכינוי מתאים לתכונה בולטת של הדמות ושההסבר הגיוני

כרטיס יציאה – מה לחפש

- דמות עגולה משתנה ומורכבת, דמות שטוחה פשוטה ולא משתנה
- הדוגמה צריכה להראות תכונה דרך מעשה או דיבור בלי לומר אותה ישירות
- כינוי שם מדגיש תכונה בולטת ולעיתים מוסיף רגש כמו חיבה או לעג

טיפים להפעלה:

- אפשר לפתוח בדוגמת יואב מהדף ולבקש מהתלמידים לזהות את נקודת השינוי שלו
- כדאי להביא קטע קצר מספר שהכיתה קוראת ולבקש לאתר בו דמות עגולה ודמות שטוחה
- בחלק הכתיבה היוצרת כדאי לתת דוגמה קצרה בעל פה לפני שהתלמידים כותבים לבד

דף תרגול: דמויות ביצירה הספרותית

דף התלמיד/ה עולים חדשים

שם: _____ **כיתה:** _____ **תאריך:** _____

בסיפורים יש דמויות. יש דמות שמשתנה ויש דמות שלא משתנה. נלמד להכיר אותן.

📖 מילון קטן:

דמות עגולה	דמות מורכבת שמשתנה במהלך הסיפור
דמות שטוחה	דמות פשוטה עם תכונה אחת שלא משתנה
אפיון ישיר	המספר אומר במפורש מה התכונה של הדמות
אפיון עקיף	לומדים על הדמות ממעשים, דיבור ומראה
כינוי שם	מילה שמחליפה שם ומדגישה תכונה
תכונה	מאפיין של הדמות, כמו נדיבות או פחד
עלילה	רצף האירועים בסיפור

1 חלק א' – הבנה בסיסית

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. איזו דמות משתנה בסיפור?

א) דמות שלא מופיעה בסיפור ב) דמות מורכבת שמשתנה לאורך היצירה

ג) דמות עם תכונה אחת בלבד ד) דמות שהיא תמיד השכנה

2. איזו דמות פשוטה עם תכונה אחת?

א) דמות מורכבת עם סתירות ב) דמות פשוטה עם תכונה אחת בולטת ג) דמות שתמיד מתנצלת

ד) דמות שאין לה שם

3. מתי המספר אומר ישר מה התכונה?

א) המספר מתאר את מעשי הדמות בלבד ב) המספר אומר במפורש מה התכונה של הדמות

ג) הקורא מנחש לבד מה התכונה ד) הדמות מדברת על עצמה בשיר

4. איך לומדים על דמות בלי שהמספר יגיד ישר?

א) המספר אומר במפורש את התכונה ב) לומדים על הדמות ממעשיה ומדבריה

ג) הדמות לא מופיעה בסיפור ד) הדמות משתנה כל הזמן

5. מה זה שם אחר שנותנים לדמות?

א) שמה האמיתי של הדמות ב) מילה שמחליפה את שם הדמות ומדגישה תכונה

ג) תיאור של מקום בסיפור ד) סוג של עלילה

6. למה טוב שיש דמות פשוטה בסיפור?

א) היא תמיד הדמות הראשית ב) תורמת לעלילה, להומור או לניגוד לדמות הראשית

ג) היא משנה את הסוף של הסיפור ד) היא תמיד מתעצבנת

2 חלק ב׳ – נכון או לא נכון

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	דמות עגולה יכולה להפתיע אותנו במהלך הסיפור	☐	☐
2	דמות שטוחה משתנה הרבה לאורך היצירה	☐	☐
3	אפיון עקיף הוא כשהמספר אומר במפורש מה התכונה	☐	☐
4	כינוי שם יכול להביע יחס רגשי כמו חיבה או לעג	☐	☐
5	דמות עגולה היא תמיד דמות שלילית	☐	☐

3 חלק ג׳ – השלימו את המילה החסרה

השלימו את המילה החסרה.

1. דמות _____ היא דמות מורכבת שמשתנה לאורך הסיפור

2. דמות _____ היא דמות פשוטה עם תכונה אחת בולטת

3. כאשר המספר אומר במפורש מה התכונה של הדמות, זהו אפיון _____

4. כאשר לומדים על הדמות ממעשיה ומדבריה, זהו אפיון _____

5. מילה שמחליפה את שם הדמות ומדגישה תכונה נקראת _____ שם

6. יואב בדוגמה מתחיל כנער שחצן ומגלה בהמשך _____ וחולשה

4 חלק ד׳ – התאמה

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. דמות עגולה	___	**א.** לומדים מהמעשים ומהדיבור
2. דמות שטוחה	___	**ב.** מורכבת ומשתנה לאורך היצירה
3. אפיון ישיר	___	**ג.** מילה שמחליפה שם ומדגישה תכונה
4. אפיון עקיף	___	**ד.** המספר אומר במפורש מה התכונה
5. כינוי שם	___	**ה.** תכונה אחת בולטת שלא משתנה

5 חלק ה׳ – זיהוי בדוגמאות

ענו בקצרה.

1. קראו: 'בכל הפסקה חילקה רוני את הכריך שלה לשניים, ונתנה חצי למי שלא הביא' איזה סוג אפיון זה, ישיר או עקיף? הסבירו למה

2. במקום 'סבא משה' הסיפור קורא לו 'שומר הפרדס'. מהו הכינוי שם כאן, ומה הוא מדגיש?

3. יואב מתחיל כנער שחצן ומסיים בהתנצלות בפני חברו. האם זו דמות עגולה או שטוחה? נמקו

6 חלק ו' – כתיבה יוצרת

כתבו תשובה מלאה במשפטים שלמים.

1. כתבו שלוש שורות על דמות (אמיתית או דמיונית) תוך שימוש באפיון עקיף בלבד - בלי לומר במפורש מה התכונה שלה

2. המציאו כינוי שם לדמות מסיפור שאתם מכירים (לא השם האמיתי שלה), והסבירו איזו תכונה הכינוי מדגיש

כרטיס יציאה

מה ההבדל בין דמות עגולה לדמות שטוחה?

תנו דוגמה לאפיון עקיף משלכם

מה תפקידו של כינוי שם ביצירה?

איך הרגשתי בשיעור? ☹ 😐 🙂 😀